

Nad'a Goryczková, NPÚ: Musíme vést korektní a věcnou diskusi

Author: Petr Bým | Published: 14.05.2013

Leckteří stavebníci vás tak trochu považují za problém. Někde jsem dokonce slyšel jakýsi dodatek k tomu známému výroku či tezi profesora Šváchy, který mluví o „přísnosti české architektury“ - to se prý hezky doplňuje s „fanatismem památkové péče“!

Podívejte se, ze zákona je hlavním posláním NPÚ naplnit konkrétní veřejný zájem na ochraně hmotného kulturního dědictví. Zpravidla se každý takový zájem dostává do střetu se zájmy osobními. V tomto ohledu to mohou být právě vlastníci zákonem chráněných kulturních památek, jejichž představy o využívání a obnově památkového objektu nemusí být vždy totožné s požadavky památkové péče. K takovým konfliktům docházelo, dochází a docházet bude, tomu nelze zcela zabránit.

Možná je problém v tom, že vaše postoje zhusta nelze dopředu odhadnout?!

V tomto ohledu je památková péče specifická. Pravidla nejsou tak pevně stanovena. Je to logické, jelikož nenajdeme dvě totožné památky, každá vyžaduje individuální přístup. Jakási obecná pravidla přístupů obnovy památek ale stanovit lze. Vtělujeme je do odborných metodik, které se stávají návodem nejen pro památkáře, ale i pro vlastníky a investory. Jako v každém oboru, tak ovšem i v oblasti památkové péče hodně záleží i na subjektivním přístupu konkrétního pracovníka. Chápu, že to může vyvolat kritiku. My se proto snažíme naši činnost maximálně objektivizovat kolektivním posuzováním zásadních kauz v odborných grémiích. A nejsložitější případy řeší náš vrcholný poradní orgán- vědecká rada generální ředitelky. Ale jistě - v terénu a každodenní praxi je rozhodující jednotlivec a ten může selhat jako v každém jiném oboru.

Ilustrace: Otakar Binar, interiér baru horského hotelu Ještěd, 60.-70. léta

Snad nejde ani tak o ta selhání, vyčítá se vám spíše přílišný dogmatismus a formalismus.

To se nedá takto obecně zjednodušovat. Začnu-li u sebe, domnívám se, že jako památkář nejsem ani formalistická, ani dogmatická. Ale jak už jsem řekla naše činnost je možná více než v jiných oborech závislá na subjektivním pohledu či názoru. Navíc už z povahy věci jsme spíše konzervativní instituce. Osobně si ale myslím, že problém určité tenze mezi památkáři a vlastníky nebo i širší veřejností je někde jinde. Spočívá v málo rozvinutém dialogu a nedostatečném vzájemném pochopení a respektu, který je třeba budovat.

???

Především se musí obě strany naučit vést korektní a věcnou diskusi, poslouchat argumenty druhého, respektovat jeho názor a společně pak hledat cestu k možnému kompromisu. To zdaleka ne všichni umějí! Naším vlastním dluhem je pak lepší komunikace s veřejností. Neumíme dostatečně přesvědčivě vysvětlovat a prezentovat své postoje, názory a rozhodnutí navenek.

Podílíte se na přípravě dalšího ročníku konference Křižovatky architektury, která bude letos věnována architektuře let 1948 - 1989, tedy skoro soudobé. Jak se na ni NPÚ dívá, tady už ta objektivizace názorů proběhla?

Ne tak úplně. Slušně zmapovanou máme architekturu 50. let často označovanou jako „sorela“. Široká odborná diskuse nad přístupem památkové péče k tomu dědictví minulosti proběhla na začátku druhého tisíciletí, kdy se za účasti nejen památkářů, ale i historiků architektury a dalších odborníků z různých institucí hledala odpověď na otázku, zda má tato tvorba jako produkt totalitního režimu své místo v dějinách architektury, a tím i právo na ochranu. Dnes už máme jasný názor na to, co a jak z tohoto období chránit. Zmíním třeba ochranu urbanistického konceptu Poruby s řadou staveb prohlášených za kulturní památky. Co se dalších období týká, slušně prozkoumaná je tvorba 60. let prezentována především tzv. „bruselským stylem“, ale mapování mladších staveb teprve probíhá. Totéž platí pro pravidla ochrany a péče o tyto stavby, proto vítám iniciativu ABF věnovat letošní Křižovatky architektury právě této architektuře.

Ilustrace: Jan Bočan, Zdeněk Rothbauer, Diplomatická čtvrť v Praze-Troji, 1986-1993

Asi to nebude snadné, formulovat postoj k architektuře 70. a 80. let minulého století. Pro mnoho lidí má ta doba a veškerá její „produkce“ nepříjemné politické konotace ...

To, že nějaká budova vznikla v totalitních podmínkách, určitě neznamená, že je automaticky špatná. I v letech 1948 - 1989 vznikala zajímavá architektonická díla. Jisté také proto, že jejich autoři režimem nastavená pravidla často nerespektovali. Vlastně by při takovém „politickém“ úhlu pohledu měla být nejméně kvalitní architektura 50. let. Ale to se nedá takto jednoduše hodnotit. Například už zmíněná

zástavba Poruby představuje výjimečný urbanistický koncept inspirovaný principy funkcionalistických měst v meziválečném období. Vzdušná zástavba, množství zeleně, živý obchodní parter a poměrně solidní komfort bydlení jsou důvody, proč je tato lokalita i dnes vyhledávaným místem. Navíc i na tyto objekty je třeba nahlížet, jako na doklad doby svého vzniku a vybrané objekty chránit i z tohoto důvodu. A to bez ohledu na to, zda tuto dobu preferujeme nebo zda uplatněný historizující styl se nám zamlouvá. Samozřejmě, hodně lidí architekturu totality vnímá negativně, protože ještě dohlédnou do doby, kdy vznikala. Chce to trochu času, ty emoce jistě postupem doby vyvanou.

Kolik času?

To si netroufám odhadovat. Ale dám příklad: ještě před takovými třiceti lety jsme si se stavbami, které dnes označujeme za průmyslové dědictví, nevěděli rady. V osmdesátých letech minulého století by návrh jakékoliv ochrany Dolní oblasti Vítkovic zněl pro mnohé absurdně. Dnes je to národní kulturní památka zapsaná na listinu Evropského dědictví. Uběhlo pár desetiletí a ochrana a konverze průmyslových objektů jsou samozřejmostí - běžným jevem, který obecně nikdo nezpochybňuje. A stejné to bylo s památkami historismu 19. století, secesními stavbami i meziválečnou architekturou.

Ještě na závěr - NPÚ prochází podle svého webu „proměnou“. Máme se - vlastníci a stavebníci - chystat na nějaké změny?

Nikoli, navenek se v našem fungování a práci směrem k veřejnosti nic nemění. Jednalo se jen o vnitřní organizační změnu, která umožňuje racionálnější uspořádání s důsledným administrativním oddělením našich dvou základních činností. NPÚ je totiž zároveň ze zákona odbornou institucí památkové péče i správcem více než stovky státem vlastněných hradů a zámků.

České architektuře let 1948 -1989 bude věnován 5. ročník konference Křižovatky architektury. Pod názvem „Architektura s rudou hvězdou bez stigmat a předsudků“ se bude konat 13. června v budově někdejšího Federálního shromáždění v Praze. Ředitelka Národního památkového ústavu Nad'a Goryczková bude jedním z přednášejících. Více informací na www.krizovatkyarchitektury.cz.

14.05.2013 08:00, Petr Bým